

Asia: VN/14758/2021

Lausuntopyyntö: ehdotus ympäristöministeriön asetukseksi rakennuksen ilmastaselvityksestä

Osa 1. Asetusluonnoksen yleinen palaute

Tässä osiossa voit antaa yleistä palautetta asetuksesta, perusteluista ja esitetyistä vaikutuksista. Teknisiin yksityiskohtiin voit halutessasi antaa erikseen palautetta osiossa 2.

Asetuksen tarkoitus on erittäin hyvä ja kannatamme sen voimaansaattamista. On hyvä, että menettely noudattelee muiden Pohjoismaiden kanssa luotuja linjauksia. Näemme hyvänä, että asetus kattaa nyt myös korjattavat rakennukset ja niissä olevat rakenteet.

a. Onko asetuksessa esitetty arviointimenetelmä selkeä ja ymmärrettävä?

Kyllä

b. Onko asetuksessa esitetty arviointimenetelmä mielestäsi tarpeeksi kattava, jotta se osaltaan tukee hiilineutraaliuden saavuttamista Suomessa?

Kyllä

c. Soveltuuko asetuksessa esitetty arviointimenetelmä mielestäsi sekä uusille että korjattaville rakennuksille?

Kyllä

d. Soveltuuko asetuksessa esitetty arviointimenetelmä mielestäsi käytettäväksi rakennuksen suunnittelun aikana ennen rakentamisluvan hakemista?

Muutosehdotus tai muu kommentti: [Soveltuu kyllä, mutta asettaa erityisiä haasteita, joita kommentoimme myöhemmin.]

e. Muita yleisiä kommentteja:

On tärkeää, että Suomi/Pohjoismaat etenevät tässä nopeasti, jolloin pohjoismainen malli voisi yleistyä myös muualla Euroopassa. Tämä edistää rakennustuotteiden vientiä.

Osa 2. Kommentit asetuseräluonnoksen pykäliin

1 § Rakennuksen vähähiilisyyden arviointi

Onko arvioinnin vastuun rajaus pääsuunnittelijan, rakennussuunnittelijan ja erikoissuunnittelijan tehtäväksi mielestäsi sopiva?

Muutosehdotus tai muu kommentti: [Suunnittelijoille asetetaan tässä sellaisia vaatimuksia, joiden täyttymisestä hän ei rakentamisluvan hakuvaiheessa voi tarkkaan tietää.]

2 § Määritelmät

Onko määritelmät kuvattu mielestäsi selkeästi?

Kyllä

3 § Arvioinnin kohde

Vähähiilisyys arvioitaisiin sekä rakennukselle että rakennuspaikalle. Onko arvioinnin rajaus mielestäsi sopiva?

Kyllä

Arvioinnin ulkopuolelle jätettäisiin rakennuspaikan kasvillisuus ja maaperä, sekä purettavat rakenteet, väliaikaiset telineet ja suojaukset. Onko arvioinnin rajaus mielestäsi sopiva?

Kyllä

4 § Arviointijaksojen pituudet

Arviointi tehtäisiin yleensä 50 vuoden ajanjaksolle, kuten muissa pohjoismaissa ja EU:n Level(s)-menetelmässä. Onko arviointijakson pituus ja sen vakiointi mielestäsi hyvä lähtökohta?

Kyllä

5 § Arvioinnissa käytettävät tiedot

Arviointiin voitaisiin käyttää sekä kansallisen päästötietokannan että rakennustuotteiden ympäristöselosteiden tietoja. Onko tämä tietosisältö mielestä sopiva?

Kyllä

6 § Hiilijalanjäljen arviointi

Hiilijalanjälkeen laskettaisiin rakennustuotteiden valmistus, kuljetukset, rakentaminen, energian kulutus, rakennustuotteiden vaihdot, rakennuksen purkaminen, purkumateriaalien kuljetus, jätteenkäsittely ja loppusijoitus. Onko hiilijalanjäljen kattavuus mielestäsi riittävä?

Kattavuus on riittävä

7 § Rakennustuotteiden valmistus

Arviointi sisältäisi rakennuksen kantavan rungon, täydentävien rakenteiden, talotekniikan pääosien sekä rakennuspaikan keskeisten rakenteiden ja perustusten tuotteiden valmistuksen. Onko arvioinnin kattavuus mielestäsi sopiva?

Kattavuus on riittävä

Uudelleen käytettävien rakennustuotteiden hiilijalanjälkeä tai niiden uudelleenkäytön valmistelun hiilijalanjälkeä ei tarvitsisi arvioida. Onko periaate mielestäsi sopiva?

Kyllä

8 § Rakennustuotteiden vaihdot

Arviointiin ei sisältyisi uusien rakennusten elinkaaren aikana tapahtuvan laajamittaisen korjauksen tai ennakoimattomien rikkoontumisten vaikutus. Onko tämä rajausta mielestäsi sopiva?

Kyllä

9 § Rakennus- ja purkumateriaalin käsittely

Arviointiin ei sisältyisi uuden rakennuksen tontilta purettavien aiempien rakennusten tai rakenteiden purkamisen ja jätteenkäsittelyn vaikutus. Onko tämä rajausta mielestäsi sopiva?

Kyllä

10 § Rakennus- ja purkumateriaalin loppusijoitus

Onko loppusijoituksen vaikutusten arviointi kuvattu riittävän selkeästi?

Kyllä

11 § Kuljetukset

Rakennustuotteiden ja purkujätteiden kuljetusten vaikutukset voitaisiin arvioida joko taulukkoarvojen pohjalta tai laskien hankekohtaisesti kaavan mukaan. Ovatko nämä vaihtoehdot mielestäsi riittävät?

Kyllä

12 § Työmaatoiminnot

Työmaan vaikutukset voitaisiin arvioida joko taulukkoarvojen pohjalta tai laskien hankekohtaisesti kaavan mukaan. Ovatko nämä vaihtoehdot mielestäsi riittävät?

Kyllä

13 § Energian käyttö

Energian käytön vaikutukset laskettaisiin muiden pohjoismaiden ja EU:n Level(s)-menetelmän mukaisesti käyttäen skenaarioita eri energiamuotojen hiilijalanjäljen ennakoituille vähenemille tulevaisuudessa. Onko tällaisten skenaarioiden käyttö mielestäsi sopiva lähtökohta arvioinnille?

Kyllä

14 § Hiilikädenjäljen arviointi

Rakennuksen hiilijalanjäljen rinnalla arvioidaisiin myös mahdolliset myönteiset ilmastovaikutukset, joita ei syntyisi ilman rakennushanketta. Onko tällaisen ns. hiilikädenjäljen arviointi mielestäsi tarpeen?

Kyllä

Hiilikädenjälkeen luetaan rakennustuotteiden uudelleenkäyttö ja kierrätys, kierrätyspolttoaineet ja jätteenpolto, uusiutuva energia, pitkäikäiset hiilivarastot ja sementtipohjaisten tuotteiden karbonatisoituminen. Onko hiilikädenjäljen kattavuus mielestäsi riittävä?

Kattavuus on riittävä

15 § Uudelleenkäyttö ja kierrätys

Onko uudelleenkäytön ja kierrätyksen hiilikädenjäljen laskenta kuvattu selkeästi?

Kyllä

16 § Hyödyntäminen kierrätyspolttoaineena

Onko kierrätyspolttoaineen hiilikädenjäljen arviointi esitetty selkeästi?

Kyllä

17 § Hyödyntäminen polttolaitoksessa

Onko energiana hyödynnettävien materiaalien hiilikädenjäljen arviointi esitetty selkeästi?

Kyllä

18 § Ylimääräinen uusiutuva energia

Onko ylimääräisen uusiutuvan energian hiilikädenjäljen arviointi esitetty selkeästi?

Kyllä

19 § Hiilivarasto

Onko ylimääräisen uusiutuvan energian hiilikädenjäljen arviointi esitetty selkeästi?

Kyllä

Hiilivarasto lasketaan vain niille rakennusosille, jotka pysyvät rakennuksessa tai rakennuspaikalla vähintään 100 vuoden ajan. Onko vähimmäisajan määrittely mielestäsi tarpeellista?

Muutosehdotus tai muu kommentti: [Ei. 100 vuoden aikajaksolle ei ole varmuutta, etteikö rakennusta esim. kaavoitusyistä tai käyttötarpeen hävittyä tulla purkamaan. Rakennustuotteen pitkän käyttöajan olennaiset tekijät ovat laadukas suunnittelu ja rakentaminen sekä rakennuksen huolto ja ylläpito. Näihin asioihin asetus ei voi vaikuttaa. 50 vuoden arviointiaika on perusteltua, mutta epävarmuus kasvaa ajan myötä. Tuotteen hiilivarasto voi säilyä, vaikka se ei olisikaan enää rakennuksessa, rakennuspaikalla tai rakennuslupaa vaativassa uudessa rakennuksessa. Asetusluonnoksen perustelumuihistio viittaa ISO 14067 sekä EN 16449 käyttöön eloperäisen hiilen laskennassa. Nämä standardit eivät ohjeista laskemaan uusiutuvien tuotteiden eloperäistä hiilivarastoa 100 vuoden käyttöiälle. Standardit eivät ota kantaa kestävän metsänhoidon kriteereihin, ISO 14067 ottaa kantaa metsänhoidon menetelmiin ja ne ovat huomioitu esimerkiksi metsälaiissa Suomen osalta. Hiilivaraston laskennassa viitataan standardiin ISO 14067, vaikka laskenta tulee tehdä EN 15804+A2:n periaatteiden mukaisesti. Laskennassa tulisi käyttää kansallista päästötietokantaa tai tuotteiden ympäristöselosteita, näistä tiedoista ei kuitenkaan löydy tietoa raaka-aineen alkuperästä tai kestävydestä. Lisäksi 100 vuoden käyttöikä koskisi vain uusiutuvien materiaalien hiilivarastoa, mikä asettaa materiaalit eriarvoiseen asemaan. Ilmastohyöty tulisi voida ilmoittaa kaikille tuotteille samoilla vaatimuksilla. Näistä syistä emme näe perusteltua syytä ottaa 100 vuoden vähimmäisaikaa mukaan asetukseen.]

20 § Karbonatisoituminen

Onko karbonatisoitumisen hiilikädenjäljen arviointi esitetty selkeästi?

Kyllä

21 § Ilmastaselvitys

Ilmastaselvitys laadittaisiin rakentamislupaa haettaessa ja se olisi päivitettävä ennen rakennuksen käyttöönottoa, jos muutoksia on tullut. Onko ilmastaselvityksen kaksivaiheisuus mielestäsi sopiva lähtökohta?

Muutosehdotus tai muu kommentti: [Rakentamislupaa hakiessa ei kaikki käytettävät tuotteet ole selvillä, vaikka materiaalit olisivatkin valittu. Hakija ei voi tietää onko ylipäänsä vaatimusten mukaisia tuotteita saatavilla toteutushetkellä. Puulle asetettujen erityisten vaatimusten vuoksi tämä epävarmuus saattaa jopa johtaa siihen, että puun käyttöä vältetään. Asetusluonnoksen perustelumuihistiossa hiilijalanjäljen arviointi (6 §) rakennuslupan hakuvaiheessa vaadittavalle raaka-aineen alkuperävaatimuksen (esim. kestävä metsänhoito) todentamiselle ei ole olemassa järjestelmää. Toisaalta Suomessa ja EU:ssa on metsien kestävä käyttöä ja puu laillisuutta koskevaa yleistä lainsäädäntöä. Asetusluonnoksen perustelumuihistion mukaan tuotevalmistajan on pystyttävä todentamaan tiedot, mutta rakennuslupavaiheessa tuotevalintoja ei yleensä ole tehty, joten tietoa puun alkuperästä tai kestävydestä ei ole saatavilla. Lisäksi vaatimus poikkeaa perusteluna esitetystä EN 15804+A2 -standardista, koska standardissa ei ole erillisiä vaatimuksia raaka-aineiden alkuperälle tai kestävyyskriteereille. Kansallinen päästötietokanta ja/tai tuotteiden ympäristöselosteet eivät sisällä tietoa raaka-aineiden alkuperästä (esim. metsäsertifiointi). Euroopan Unionin vaatimuksena puumateriaalille on sen jäljitettävyyden (Chain of Custody), mikä todennetaan EU:n puutavara-asetuksen (EU Timber Regulation) mukaisesti. Suomessa metsälaki taas säätelee metsien hoidosta ja kestävästä käytöstä. Metsien sertifiointi perustuu vapaaehtoisuuteen ja sertifikaatit ovat markkinaehtoisia, eikä niiden kriteereitä ole lainsäädännössä määritelty. Asetusluonnoksen perustelumuihistio mainitsee esimerkkinä FSC-metsäsertifikaatin tai vastaavat kestävät ilmastokriteerit täyttävän todentamismenetelmän. Metsäsertifiointi perustuu vapaaehtoisuuteen ja markkinakysyntään. Suomen metsistä 19 miljoonaa hehtaaria on PEFC sertifioitua ja 2 miljoonaa hehtaaria FSC sertifioitua (lukemat pitävät sisällään myös metsien tuplasertifioinnin). Käytännössä sertifiointi on lakisääteisten vaatimusten ylittämistä. Asetus ei voi viitata metsäsertifiointiin eikä perustelumuihistion tule niitä listata. Metsänomistaja voi hoitaa metsäänsä paremmin kuin mikään sertifikaatti vaatii, vaikka hän ei halua esim. kustannussyistä metsäänsä sertifioida. EU:lta on tulossa laaja lainsäädäntöpaketti, joka tullee sisältämään ohjeistusta myös kansallisten hiilinielujen vaalimiseen. Luonnos ei myöskään esimerkiksi rajaa pois rakennukselle vapaaehtoisesti haettavia ”vihreän rakentamisen” sertifikaatteja/järjestelmiä, eikä aseta niille kriteereitä. Asetusluonnoksessa otetaan kantaa vain uusiutuvien (käytännössä vain puu) raaka-aineiden alkuperä- tai kestävyysvaatimuksiin, kun taas uusiutumattomille raaka-aineille ei ole asetettu minkäänlaisia alkuperä- tai kestävyysvaatimuksia. Tämä asettaa materiaalit/tuotteet eriarvoiseen asemaan rakennuksen ilmastoselvityksen kannalta. Alkuperä- tai kestävyysvaatimukset eivät ylipäänsä liity tuotteen hiilijalanjälkilaskentaan, tai vaatimuksia tulisi esittää kaikille raaka-aineille/materiaaleille. Asetusluonnoksen perustelumuihistio viittaa EN 15804+A2 standardin sisältävän orgaanisen raaka-aineen eloperäiset kasvihuonekaasupäästöt ja hiilidioksidin poistumisen, sekä kestävä ilmastokriteerin ja alkuperätiedon. Standardissa ei kuitenkaan käsitellä orgaanisen raaka-aineen kestävyyskriteerejä, kuten metsäsertifiointia. Alkuperätiedon osalta standardi keskittyy vain metsätyyppeihin mistä raaka-aine on hankittu, muttei ota kantaa muuten raaka-aineen alkuperään tai laillisuuteen.]

22 § Ilmastoselvityksen sisältö

Onko ilmastoselvityksen vähimmäisisältö mielestäsi tarpeeksi kattava?

Kattavuus on riittävä

23 § Vähähiilisuuden tulosten esittäminen

Tulokset esitetään erikseen rakennukselle ja rakennuspaikalle. Tämän jaon pohjalta voitaisiin myöhemmin asettaa pelkästään rakennusta koskevia päästörajoja. Onko arvioinnin tulosten jako erikseen rakennukselle ja rakennuspaikalle mielestäsi sopiva lähtökohta?

Kyllä

24 § Voimaantulo ja siirtymäsäännökset

Kommentit:

Kannatamme pikaista voimaantuloa heti kun asetus ja siihen liittyvä muu lainsäädäntö on selkeä ja tasaveroisin materiaalien suhteen.

Osa 3. Vähähiilisyden arvioinnin menetelmäohje

Kommentit ja muutosehdotukset menetelmäohjeeseen:

-

Janatuinen Aila
Puutuoteteollisuus ry